

*„Jöttek, megvettek egy darabot, és leöntették az öntővel.
Nem vagyok én máriás huncut, nem dolgozok én másnak.”*

EGY EMBER AKINEK „LENNIE KELL”

FALK GYÖRGY – ÖTVÖS

A MÚLÓ IDŐ NYOMÁBAN

AZ ÖTVÖS

Szemereg az eső, és metszően hideg van. November apó rosszkedvűen fújja arcomba télelő szelét. Zsebemben szorongatom a már-már lapjaira esett jegyzetfüzetem, gallérom felhajtva ballagok a végig a Wesselényi utcán. Pirosra festett portál az ötvöse, rögtön a vésnök boltja mellett. Csengetek. Pár pillanat múlva ősz, kék köpenyes úr nyit ajtót. Hetek óta járom a kerületet, látogatom végig a mestereket, de igazából ő az első, aki olyan, mint amilyennek elképzeltem egy mesterembert. Fehér ing, félhosszú haj, vastag szemüveg, jókora táskák a szemei alatt. Lábán jobb időket megélt, helyenként már az entrópiának magát megadó papucs. A jobbik tán még cipészért is kiáltana, ha gazdája meghallaná a csiszológép zaja mögül.

— Mi tetszik, fiatalúr? — kérdezi Falk György ötvös.

Röviden elmondom jövetelem célját, ő pedig már a műhelybe tessékeli a fényképészt. Miközben kattog a gép, Gyuri bácsi, mert így kell szólítani, mesélni kezd.

— Nincs ebben semmi különös. Ötvös lettem, mert annak tanultam. 1943-ban álltam be inasnak Mészáros Lajos ötvös mesterhez. 1947-ben volt az einstand. Vinnem kellett öt liter jó szekszárdi vöröset a segéd uraknak a József utcából. Így zárult le a tanonckorszakom. Attól a naptól kezdve már nekem is dukált a segéd úr megszólítás.

— *Miért, előtte hogyan szólították a műhelyben?*

— Hát a „gyere ide” névre hallgattam leginkább, bár nincs okom panaszkodni, hisz mindent megtanítottak nekem, amit lehetett.

F
A
L
K

G
Y
Ö
R
G
Y

A MÚLÓ IDŐ NYOMÁBAN

AZ ÖTVÖS

— *Milyenek voltak a segédévek?*

— Kezdjük az elejéről. Pofon nélkül szabadultam. Mondhatom úgy is, jó tanonc voltam. Öten voltunk segédek a műhelyben, maradtam, de nehéz idők voltak. Egyre kevesebb lett a nemes anyag, az arany, az ezüst, az alpakka. Nehezen ment, és jött az államosítás is. A mester azt mondta, én vagyok a legfiatalabb, nekem mond fel, hisz még nem tartozom felelősséggel senkiért. Eljöttem a műhelyből, és másnap bementem a Nemesfémiparosok Országos Szakszervezetébe. Elmondtam az elnöknek mi történt, mire azt mondta, tud egy munkát a Szervita téren. Egy feltétele volt csupán, hogy kérjek óránként három forint ötven fillért. Elképzelni sem tudja, mennyi pénz volt az akkor! Persze nem hittem, hogy sikerülni fog, de másnap elmentem. Tárgyaltam a tulajdonosnővel, megmondtam, mennyit kérek, és elfogadta. Másnap már kezdtem is. Nyolckor volt munkakezdés, háromnegyedkor már ott voltam. Hárman voltunk fémesek, mindhárman ötvösök. Jó világ volt, szép munkákat csináltunk, de nem tartott sokáig. Bevonultam katonának. Három évet húztam le a seregben.

— *Mi lett a Szervita téri műhely sorsa?*

— Államosítás. Leszereltem, a műhely akkor már nem volt meg. Jött tehát a Csat és Aprófém Szövetkezet. Olcsó, rossz anyagokból kellett dolgozni, de akikkel együtt dolgoztam, mind nemesfémművesek voltak.

— *Kicsit olyan ez, mint Madách tragédiájában Michelangelo, aki a Falanszterben széklábat farag.*

— Kicsit olyan. Nem volt anyag. Nem volt megmunkálendő ezüst, arany, vagy ha volt is, nem mi csináltuk. A legnemesebb anyag, amivel akkoriban dolgoztam, a sárgaréz volt.

F
A
L
K

G
Y
Ö
R
G
Y

A MÚLÓ IDŐ NYOMÁBAN

AZ ÖTVÖS

— *Meddig tartott a száműzetése „gagyiországba”?*

— 1967-ben tettem le a mestervizsgát, és két évvel később önállósodtam. Volt egy műhely a Király utca 13.-ban, a Gozdsu udvarban, bent a negyedik udvaron. Az Irma néni műhelye. Meghalt a férje, és odavett mint társbérlet. Amolyan műhelylakás volt, galériával. Ő dolgozott fenn, én lent.

Vevő érkezik. Gyuri bácsi elnézést kér, majd rögtön tárgyalni kezd. Egy gyönyörű karkötő és egy gyűrű kerül elő az imént betérő idős hölgy táskájából. A mester lupét vesz elő, majd különböző mérőeszközök kerülnek elő a hátsó kis szekrényből.

— Feltehetően gyémántok, de pontosan nem tudnám megállapítani. Műszer kell hozzá. De ha megbízik bennem, és itt hagyja, jön egy barátom, gyémánt- és drágakőszakértő, ha gondolja, megnézzük. és majd visszajön értük. A hölgy nem sokat gondolkodik, pillanatok múlva Falk úr elcsomagolja a kincseket, elköszön, és folytatjuk a beszélgetést.

— No látja, ez itt a lényeg, a bizalom. Nálam itt hagyhat bárki bármit, mindig mindent megtalál, mindig minden időben kész van. Sosem állítottam, hogy mindenhez értek, és nem szégyen, ha kérdezni kell. De lehetetlent nem ismerek. Tán ez a titka annak, hogy visszajárnak hozzám az emberek.

— *Térjünk vissza kicsit a Gozdsu udvarhoz...*

— No, kezdődött a társbérleti viszony. Beköltöztem, elkezdtem dolgozni. Terveztem is modelleket. Gyönyörű kirakatom volt, de egy idő után már üresen állt. Nem tettem ki semmi újdonságot, mert rájöttem,

F
A
L
K

G
Y
Ö
R
G
Y

A MÚLÓ IDŐ NYOMÁBAN

AZ ÖTVÖS

lopják az ötleteimet. Jöttek, megvettek egy darabot, és leöntették az öntővel. Nem vagyok én máriás huncut, nem dolgozom én másnak! Egy idő után fel is hagytam a készítéssel, és csak javítással kezdtem foglalkozni. Azt senki nem csinálta, csinálja. Javítani való meg mindig van. Főleg itt, ezen a környéken. Nem is vagyok váltogató, ha egy néni behoz egy öreg réz gyertyatartót, megjavítom azt is. De talál nálam XVII. századi kupafedelet is.

— *Hogy került ide a műhely?*

— Elkezdtek a Gozsdu udvar felújítását. Sokan pénzt kaptak az üzletekért, én meg azt mondtam az önkormányzatnak, hogy nekem egy pont akkora helyiség kell. Mondanom sem kell, hogy várni kellett, és nem is keveset. Aztán megüresedett itt egy hatalmas üzlet. Abból csináltak végül három kisebbet. Én választottam elsőként, jött egy hölgy egy mérőszalaggal, és kimérte. No, ebből lett ez a mai műhely. Persze visszamehettem volna a Gozsdu udvarba is, hívott a tulajdonos, még kedvezményt is adott volna, de nem tudtam volna kitermelni tán még a rezsit sem.

Ismét régi kuncsaft érkezik Gyuri bácsi eltűnik a műhelyben. Olyan az egész, mint egy kairói ékszerész műhelye. Szerszámok, törött ezüst gyertyatartók, csorba tányérok, fényesítendő ékszerek. Keleti bazár a Wesselényi utcában, középen a galambősz mesterrel. Tán csak az aranyrudakkal boltról boltra rohángáló kisfiú és a müezzini dala hiányzik, de ez itt, a zsinagógától alig két percre, kicsit valószínűtlen lenne.

— Látja, megállni sincs időm. Munka mindig van, bár akadnak rosszabb pillanatok, de minden rossz pillanat véget ér, és jön utána egy jó.

F
A
L
K

G
Y
Ö
R
G
Y

A MÚLÓ IDŐ NYOMÁBAN

AZ ÖTVÖS

Kérdésem még lenne, de mindig az időből van a legkevesebb. Ismét vendég érkezik. Öltönyös úr, kezében apró szerkezettel.

— No megjött az én barátom. A gyémántok nagy szakértője. Kiderül, igazam volt-e vagy sem. Előkerül az apró csomagocska, a karkötő és a gyűrű. A műszer dolgozik, az öreg mester figyel, a gyémántdetektor pedig zöldet mutat.

— Látja, nem tévedtem én, de jobb az ilyet mesterekre bízni.

Indulok. Sokáig hallgatnám még az ezüst és arany tudorát, de dolgoznia kell. Alig csukom be magam mögött az ajtót, máris újabb ügyfél nyomja az üzlet csengőjét. A Gozdsdu udvar irányába indulok, s közben keresem a beszélgetés tanulságát. Nincs. Ez egy ilyen tanulság nélküli beszélgetés volt, nagy igazságok és világmegváltás nélkül. Olyan ez, mint maga Gyuri bácsi és a kis piros portálos üzlet. Hiányozna, ha kihagytam volna az öreg ötvös üzletét a Wesselényi utcában. Hiányozna, ha nem lenne, mert lennie kell.

F
A
L
K

G
Y
Ö
R
G
Y